

Justitiedepartementet

Enheten för processrätt och domstolsfrågor

Rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 7-8 juni 2012 i Luxemburg

Dagordningspunkt 13

Rubrik: Direktiv om rätt till tillgång till försvarare och rätt att kommunicera vid frihetsberövanden

Dokument: Det har ännu inte presenterats något dokument för rådsbehandlingen

Tidigare dokument: Fakta-PM Justitiedepartementet 2010/11:FPM126

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: 2011-09-16, 2011-10-21 och 2011-12-09

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: 2011-09-13 (information) och 2011-09-27 (överläggning)

Syftet med behandlingen i rådet

Att nå en överenskommelse om allmän inriktning om direktivet för att därefter kunna inleda förhandlingar med Europaparlamentet.

Bakgrund

Den 8 juni 2011 lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och rätt att kommunicera vid frihetsberövande. Förslaget behandlar rätten för misstänkta och tilltalade samt personer som är eftersökta i enlighet med en europeisk arresteringsorder att få tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden mot dem. Vidare innehåller förslaget regler om rätten för misstänkta och tilltalade som berövats sin frihet att få en tredje person, såsom en anhörig, underrättad om frihetsberövandet.

Direktivförslaget utgör en del av det tredje och fjärde steget i färdplanen för processuella rättigheter i straffrättsliga förfaranden som antogs av RIF-rådet den 30 november 2009. Förslaget har behandlats i behörig rådsarbetsgrupp sedan sommaren 2011. Under våren har utestående frågor behandlats i Coreper II vid två tillfällen.

Vid rådsmötet vill ordförandeskapet nå en överenskommelse om allmän inriktning om direktivtexten för att därefter kunna inleda förhandlingar med Europaparlamentet.

Ansvarig rapportör i Europaparlamentet (Ms. Antosescu, RO,) lämnade i början av året en rapport över kommissionens ursprungsförslag. Parlamentsledamöterna har haft möjlighet att inkomma med ändringsförslag på rapporten. En omröstning om dessa kommer att ske i utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor (LIBE) den 20-21 juni 2012.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen har som rättslig grund angett artikel 82(2) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Direktivet ska antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, vilket innebär att Europaparlamentet och rådet gemensamt på förslag av kommissionen antar direktivet (artiklarna 289 och 294 EUF-fördraget). Beslut fattas i rådet med kvalificerad majoritet i enlighet med artikel 16.3 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget).

Svensk ståndpunkt

Sverige välkomnar förslaget till direktiv om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och rätt att kommunicera vid frihetsberövande.

Processuella rättigheter är en högt prioriterad fråga för Sverige. Åtgärder för att stärka misstänkta och tilltalades processuella rättigheter förbättrar förutsättningarna för det rättsliga samarbetet. Sverige bör därför kunna ställa sig bakom det danska ordförandeskapets kompromissförslag.

Europaparlamentets inställning

Utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor (LIBE) kommer att rösta om de ändringsförslag som inkommit den 20-21 juni 2012.

Förslaget

Förslaget genomsyras av den allmänna principen att alla misstänkta och tilltalade i brottmål ska ha tillgång till en försvarare så snabbt som möjligt och på ett sätt som tillåter dem att effektivt tillvarata sitt försvar.

Förslaget innehåller regler om när rätt till tillgång till försvarare senast ska ges. Förslaget inbegriper även personer som omfattas av en europeisk arresteringsorder.

Förslaget innehåller bl.a. regler om rätten att träffa sin försvarare och rätten att ha denne närvarande vid förhör och förhandlingar samt vid sådana andra undersökningsförfaranden eller bevisinhämtningsåtgärder som enligt nationell rätt kräver eller tillåter att den misstänkte eller tilltalade är närvarande.

Förslaget innebär vidare att personer som omfattas av direktivet och som berövas friheten ska ha rätt att få en av honom eller henne namngiven person underrättad om frihetsberövandet så snart som möjligt.

Enligt förslaget ska medlemsstaterna se till att en misstänkt eller tilltalad i brottmål samt en person som är underkastad förfarande enligt en europeisk arresteringsorder har ett effektivt rättsmedel för det fall dennes rätt till tillgång till försvarare inte har tillgodosetts.

Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Svensk rätt uppfyller huvuddragen i förslaget.

Ekonomiska konsekvenser

Kommissionen har i sin konsekvensanalys gjort bedömningen att kostnaden för en stor medlemsstat kan bli ungefär 300 000 euro och för en liten mellan 4 100 och 70 950 euro. Kommissionen menade dock att förslaget kan förväntas leda till besparingar på grund av en minskning av antalet överklaganden, domar i Europadomstolen och förseningar i rättsliga förfaranden. Sådana besparingar kan enligt kommissionen för de kommande tio åren för samtliga medlemsstater uppskattas till 3.730.000 till 11.190.000 euro. Som angetts i faktapromemorian är det svårt att i nuläget göra en rättvisande bedömning av de ekonomiska konsekvenserna för svensk del. Förslaget bedöms dock preliminärt kunna medföra vissa kostnader. Eventuella kostnadsökningar ska finansieras inom befintliga anslag.